

Over de barrières voor archivering van kwalitatieve data: gebrek aan kwalitatieve data of gebrek aan lef bij kwalitatieve onderzoekers?

Harry van den Berg*

Wat zijn de belangrijkste barrières voor het archiveren van kwalitatieve interview-data ten behoeve van hergebruik door andere onderzoekers?

Fred Wester betoogt in zijn bijdrage dat de belangrijkste barrière simpelweg gezocht moet worden in het feit dat 'het meeste kwalitatieve onderzoek gewoon niet geschikt is voor opname in zo'n archief'. In veel gevallen zou het onderzoeksmateriaal 'geen bredere relevantie' hebben omdat het 'om weinig gesprekken gaat met slechts een exploratief doel waarbij niet erg systematisch is geïnterviewd'. Fred Wester vat zijn oordeel krachtig samen met de stelling dat 'het archiveren van bagger geen zin heeft'. Dat is een niet mis te verstane diskwalificatie van het kwalitatieve onderzoek in Nederland. Zou het werkelijk zo somber gesteld zijn met het kwalitatieve onderzoek in Nederland? Als dat het geval zou zijn, dan zou een pleidooi voor archivering van kwalitatieve onderzoeksdata ten behoeve van hergebruik inderdaad een slag in de lucht zijn.

Maar er zijn meerdere redenen waarom Fred Wester ongelijk heeft:

1. Kritiek op de kwaliteit van kwalitatief onderzoek is vaak terecht, maar meestal betreft het niet de kwaliteit van de data maar de manier waarop data geanalyseerd en geïnterpreteerd worden. Met andere woorden, het probleem is niet dat onderzoekers bagger verzamelen. Onderzoekers slagen er juist vaak in om prachtig informatief kwalitatief materiaal bij elkaar te brengen, dat vervolgens bewerkt wordt tot een eindproduct dat helaas nog te vaak gekwalificeerd moet worden als 'bagger'.
2. Het feit dat het bij kwalitatief onderzoek vaak om gesprekken gaat met een exploratief doel, staat hergebruik evenmin in de weg. Integendeel, gesprekken en interviews met een exploratief doel vereisen een brede focus van de opzet van die gesprekken en interviews. Dat biedt juist relatief veel mogelijkheden voor hergebruik voor andere onderzoeksdoelen.
3. Natuurlijk is het een manco dat kwalitatief onderzoek in Nederland nauwelijks gebruikmaakt van de mogelijkheid van grootschalige kwalitatieve surveys. Maar een gering aantal interviews is op zich geen onoverkomelijke barrière voor archivering en hergebruik. Op bepaalde onderzoeksvelden is er sprake van een sterke kwalitatieve onderzoekstraditie (zoals jongerengroepen, migranten, de zorgsector, enzovoort). Daarbij gaat het vaak om kleinschalige onderzoeksprojecten met een beperkt aantal interviews en/of

* Harry van den Berg is methodoloog en als emeritus universitair hoofddocent verbonden aan de afdeling methoden en technieken van de Faculteit Sociale Wetenschappen aan de VU. E-mail: h.van.den.berg@fsw.vu.nl.

gesprekken. Het zou zeer de moeite waard zijn om na te gaan welke mogelijkheden de betreffende data – ondanks de verschillende onderzoeksdoelen – bieden voor vergelijkend onderzoek. Het gaat immers om data die vanaf de jaren tachtig in het betreffende onderzoeksveld verzameld zijn en dus meerdere decennia bestrijken.

Er is dus geen reden om bij de pakken neer te zitten als het gaat om de perspectieven van archivering van kwalitatieve onderzoeksdata ten behoeve van hergebruik. Bovendien zijn er ook buiten de strikte grenzen van wat meestal wordt aangeduid als ‘sociale wetenschappen’ ontwikkelingen die van groot belang zijn voor archivering en hergebruik van reeds verzamelde kwalitatieve data. De snelle opmars van ‘oral history’ als subdiscipline binnen de geschiedwetenschap heeft – samen met de groeiende publieke belangstelling voor het bewaren van historisch cultureel erfgoed – geleid tot diverse initiatieven om met behulp van biografische interviews *oral history*-collecties op te bouwen, zoals de collectie van het Veteraneninstituut. Die collecties bieden ook voor sociale wetenschappers nieuwe mogelijkheden voor onderzoek.

Er zijn dus voldoende mogelijkheden voor de realisatie van toegankelijke archieven met kwalitatieve interviewdata ten behoeve van hergebruik. Het belangrijkste probleem daarbij is niet het gebrek aan kwalitatieve data, maar de heersende onderzoekspraktijk. Er is weinig animo onder kwalitatieve onderzoekers om data beschikbaar te stellen. Het gaat daarbij niet – zoals Fred Wester veronderstelt – om de zorg voor de privacy van geïnterviewden en informanten, maar vooral om de zorg voor het eigen imago. Het beschikbaar stellen van onderzoeksdata maakt het immers mogelijk om te checken of de onderzoeksbevindingen van de primaire onderzoeker voldoende onderbouwd zijn. Er is dan ook een zeker lef voor nodig om jezelf als onderzoeker op deze manier bloot te stellen aan kritiek. Maar alleen al voor de bewaking van de kwaliteit van kwalitatief onderzoek zou archivering voor hergebruik een zegen zijn. Nog belangrijker is dat zorgvuldige en systematische archivering van kwalitatieve data een bijdrage levert aan de verruiming van onderzoeksmogelijkheden voor kwalitatief onderzoek!